

Rojava, Kurdové, americké stažení a turecká invaze: Zrada, zlo a nerozum?

Turecký vpád do Sýrie na východ Eufratu odstartoval dne 9. října a invazi, která byla cynicky nazvána operací „Pramen míru“ následovala chaotická prohlášení americké administrativy, zejména prezidenta Trumpa a nakonec i odchod většiny amerických sil z oblasti.

Americká zrada a iracionalita?

Americké jednotky se na počátku invaze nejprve stáhly z předsunutých základen v pásu mezi hraničními městy Tal Abjad a Ras al-Ajn, která byla předmětem srpnové dohody USA s Tureckem. Po sérii Trumpových prohlášení a rozkazu ke stažení vojáků však Američané opustili většinu pozic v oblasti. Na některé jejich základny dorazily syrské a ruské jednotky. Letectvo USA pak 17. října dokonce vybombardovalo svoji někdejší základnu v cementárně Lafarge poblíž města Kobaní. Stejně tak Rojavu (jak je v pan-kurdském diskursu oblast nazývána) opustily francouzské a britské speciální síly, které také podporovaly Kurdy dominované Syrské demokratické síly (SDF).

Záměr stáhnout se ze severovýchodní Sýrie není novinkou a poprvé o něm prezident Trump hovořil už v dubnu 2018 a opět v prosinci téhož roku. (A kurdští představitelé o tomto úmyslu pochopitelně byli informováni a i v říjnu 2019 si lze těžko představit, že byl úplným překvapením.) SDF a tamní administrativa také během války diverzifikovali svoje partnery. SDF například nikdy nebojovaly proti syrskému režimu a udržovaly s ním pragmatický vztah. Stejně tak probíhala pravidelná komunikace s Ruskem, byť Moskva již jednou SDF zklamala, když stáhla svoje jednotky a umožnila Turecku použít vzdušný prostor během invaze do Afrínu v lednu 2018.

Americká administrativa a další státy koalice proti Islámskému státu v Iráku a Sýrii (ISIS) dlouhodobě deklarovaly, že SDF jsou primárně vojenským spojencem v boji proti ISIS. Tato pozice ze strany USA a aktérů jako je Francie či Velká Británie, které v syrském konfliktu silněji angažovaly na straně opozičních skupin, koresponduje s vývojem jejich postoje. Západ by sice přivítal pád Asadova režimu, spojence Ruska a Íránu, nicméně byl ochoten do konfliktu investovat pouze omezené prostředky. Pád Asadova režimu nakonec zjevně nebyl natolik palčivou prioritou a klíčovým zájmem USA se stalo především bojovat proti ISIS. Samotné stažení amerických sil rovněž nutně neznamená úplné hození kurdských spojenců přes palubu. USA i stále do dění zasahuje, ať už hrozbou sankcí, donucení Turecka ke klidu zbraní či pokračující vojenskou a zpravodajskou spoluprací například při likvidaci vůdce ISIS Abú Bakra al-Bagdádího dne 26. října.

Pro USA je prioritou nadále omezovat íránský vliv v Sýrii, jehož proxy a jednotky však spíše absentují na úkor Ruska na severu. Američané naopak nadále zachovávají přítomnost v oblasti al-Tanf na spojnici mezi Bagdádem a Damaškem. Zamezují tak plné kontrole koridoru z Íránu přes Damašek do Libanonu. Na straně druhé lze argumentovat, že přenechání oblastí na východ od Eufratu syrskému režimu a Rusku objektivně oslabilo americkou pozici v Sýrii a je otázkou, proč k němu v této podobě došlo a za jakých (možná dosud nezveřejněných) podmínek. V tomto kontextu je však relevantní i americké odhodlání udržet vojenskou přítomnost v okolí Dajr al-Zaur, kde jsou hlavní syrská ropná naleziště. Hned na druhém břehu Eufratu totiž mají rozhodující pozici íránské proxy, které zde kontrolují přechod s Irákem, al-Bukamal-al-Qaim.

Rusko-turecká dohoda: Podobná vize, jiný garant

Dohoda uzavřená mezi Tureckem a Ruskem dne 22. října ohledně „bezpečné zóny“ podél hranice nápadně připomíná vizi postupně krystalizující na základě rozhovorů a dílčích dohod mezi Washingtonem a Ankarou ze srpna 2019, avšak s jiným garantem – Moskvou a částečně Asadovým režimem. Paralelu lze nalézt hned v pásu mezi Tal Abjadem a Ras al-Ayn, který byl a doposud jediným operačním prostorem tureckých jednotek a jejich syrských proxy. Tento pás SDF začalo částečně vyklízet již v srpnu 2019 a zde probíhaly společné americko-turecké patroly. I podle dohody s Moskvou tato oblast zůstane pod kontrolou Ankary a jejích lokálních spojenců. Dlužno také podotknout, že se jedná o oblast primárně obývanou sunnitskými Araby, nikoliv většinou kurdskou.

SDF má rovněž vyklidit oblast Tal Rifatu severně od Aleppa, která však nikdy nebyla součástí amerických garancí a stejně tak distrikt Manbidž. Ten je jednak opět převážně sunnitský arabský a jednak představuje pro Turecko trpkou epizodu, poněvadž podle dohody mezi USA a Ankarou neměly kurdské jednotky získat americkou podporu k překročení řeky Eufrat a dobytí Manbidže v roce 2016. Kontrola Manbidže ze strany SDF přiblížila Kurdy ke geografickému propojení severovýchodní Sýrie s Afrín a tedy ke kontrole prakticky celé severní syrské hranice, což by bylo pro Turecko zcela nepřijatelné.

Dohoda dále stipuluje stažení jednotek SDF z celého pásu podél hranice od Eufratu až k Iráku v hloubce 32 km a provádění společných turecko-ruských patrol, ovšem bez stálé turecké vojenské přítomnosti. Pomyslnou hranici „demilitarizované zóny“ zhruba tvoří klíčová hlavní silnice M4 Aleppo-Irák. I zde lze nalézt paralelu s letními jednáními mezi USA a Tureckem, zde se však hovořilo pouze o demilitarizaci do 15 km a ne podél celé délky hranice.

Turecké obavy a motivace

Je pochopitelně otázkou, do jaké míry bude turecko-ruská dohoda skutečně implementována. Zásadním bodem je však respekt k politické jednotě a teritoriální integritě Sýrie, což lze volně přeložit jako garanci, že kurdské oblasti severní Sýrie nezískají autonomní status. To koresponduje rovněž s ruskou vizí unitární Sýrie s režimem v Damašku kontrolujícím celé území. Na druhé straně si i tak lze také těžko představit, že by USA a další státy NATO dlouhodobě podporovaly ústavní existenci kurdské autonomní entity v Sýrii (např. po vzoru Regionu iráckého Kurdistanu).

Jedním z důvodů je organický vztah, který má kurdský establishment v severní Sýrii a tamní správa s Kurdskou stranou pracujících (PKK) a to nejen v duchu deklarované inspirace idejemi „demokratického konfederalismu“ uvězněného lídra PKK Abdullaha Öcalana. Vliv kádrů PKK na strategická politická a administrativní rozhodnutí v rámci „Autonomní administrativy severní a východní Sýrie“ je zásadní a stejně tak patrný rozhodující vliv kádrů PKK v SDF. PKK je na seznamu teroristických organizací USA, EU a pochopitelně Turecka a boje mezi tureckým státem a PKK stály od roku 1984 přes 40 tisíc životů. Turecký argument ohrožení národní bezpečnosti tak není zcela neopodstatněný a dohoda s Ruskem o severovýchodní Sýrii je pochopitelná v momentě, kdy se USA a západoevropské státy nejeví zájem o pokračování své vojenské přítomnosti v severovýchodní Sýrii (alespoň ne v předchozí míře). V širším kontextu Turecko také dále posílilo šance, že nebude vyřazováno z jednání o poválečném uspořádání Sýrie.

Načasování turecké operace Pramen míru má také svoje kořeny ve vnitřní turecké politice: prezident Erdoğan a jeho režim čelí ekonomickým problémům, rostoucí veřejné nechuti hostit přes 3,5 milionu syrských uprchlíků, ztrátě Istanbulu a Ankary v letošních lokálních volbách i rozporům v rámci vládní Strany spravedlnosti a rozvoje (AKP). Zatímco předchozí dvě turecké operace v Sýrii – Štít Eufratu v srpnu 2016 a Olivová ratolest v lednu 2018 – byly prezentovány prizmatem národní bezpečnosti. Pramen míru adresuje navíc i domácí požadavek na návrat syrských uprchlíků, neboť

vláda a Erdoğan slibují přesídlení části uprchlíků právě do této oblasti. K udržení domácí podpory pro operaci postupuje Ankara velmi opatrně a tíhu vlastních bojů nesou takřka výhradně Tureckem placené syrské a často radikálně islamistické proxy, které jsou méně schopné, disciplinované a podezřelé z páchání válečných zločinů.

A co bude dál?

Rojavský experiment s politickým systémem inspirovaným krajně levicovým ideovým kánonem a vizí „demokratického konfederalismu“ bude postupně upozadován. Kurdy dominovaná autonomní administrativa na východ od Eufratu, jak se postupně vyvíjela od poloviny roku 2012, vezme s největší pravděpodobností za své. Režim v Damašku ani Rusko nebudou mít zájem na etablování jakékoliv autonomní kurdské entity v poválečné Sýrii. Je však pravděpodobné, že dojde ke kooptaci kurdských aktérů, snad i integraci části bezpečnostního aparátu, zejména SDF. Lze si rovněž představit implementaci či navržení nových zákonů o omezené decentralizaci na guvernorské či distriktní úrovni a alespoň částečné zlepšení práv kurdské menšiny. Nakonec, oslabený syrský režim s omezenými lidskými zdroji bude jednak potřebovat spojence k zabezpečení severu země a zároveň protiváhu sunnitským arabským aktérům.

Tomáš Kaválek,

ředitel Centra blízkovýchodních vztahů při VŠ CEVRO Institut

Tomáš Kaválek je ředitelem Centra blízkovýchodních vztahů CEVRO Institutu v Praze. Předtím působil jako přednášející na Technical University of Ostrava/Erbil Campus v Erbilu v Iráckém Kurdistánu. Pracoval jako analytik pro Blízký východ a severní Afriku pro Asociaci pro mezinárodní otázky (AMO). Dále působil v Middle East Research Institute (MERI) v Erbilu v Iráckém Kurdistánu. V roce 2015 strávil šest měsíců na Marmara University Research Centre for International Relations (MURCIR) v Turecku a rovněž jako research intern pro International Crisis Group (ICG). V současnosti dokončuje doktorské studium politologie na Masarykově univerzitě v Brně.

Centrum blízkovýchodních vztahů (Prague Centre for Middle East Relations; PCMR) bylo založeno v září 2019 jako interní výzkumná a vzdělávací instituce CEVRO Institutu. Usilujeme o prohloubení porozumění současnému dění na Blízkém východě. Naším cílem je přispět do současné akademické, politické i veřejné debaty o aktuálních příležitostech a výzvách, kterým region Blízkého východu čelí, a jejich dopadům na Evropu. PCMR organizuje veřejné akce, kulaté stoly, diskuse a konference za účasti předních domácích i zahraničních expertů specializujících se na problematiku Blízkého východu.

Více informací naleznete na Facebooku >>> [zde](#).

Vysoká škola CEVRO Institut je soukromou vysokou školou práva, politologie, mezinárodních vztahů, ekonomie a bezpečnostních studií. Na českém vysokoškolském trhu působí více než dvanáct let. Nabízí prestižní vzdělání, individuální přístup a špičkové vyučující. Vybrat si lze z bakalářských, magisterských i postgraduálních programů. Přednáší zde elitní profesori i experti přicházející z praxe justice, veřejné správy a byznysu.

Více informací naleznete na stránkách Vysoké školy >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5* službami](#)
- [Festival jako prestižní teambuilding](#)
- [Spojení Generali České a Právní ochrany D.A.S. přináší první výhodu: navýšení pojistného limitu na 5 milionů](#)
- [Kultura jako prestižní benefit: Proč by právní firmy měly sázet na „inteligentní zážitky“? Rozhovor s JUDr. Martinou Jankovskou](#)
- [Wolters Kluwer uvádí na český trh AI právní pracovní prostor Libra s integrovaným obsahem ASPI](#)
- [Jak ušetřit na energiích, aniž byste porušili zákon](#)
- [SLUTO DAŇOVÁ & ÚČETNÍ firma roku 2025: Kdo se letos zařadil mezi špičky oboru?](#)
- [Novela stavebního zákona, transparentní odměňování a AI v právní praxi: zveme na odborné konference Wolters Kluwer](#)
- [Zásady a principy soukromého práva jako základ moderní právní praxe. Proč má studium LLM smysl nejen pro právníky](#)
- [Kmenové listy v s.r.o. - právní rámec, převod a praktické dopady](#)
- [Executive LLM: Prestižní milník pro právní profesionály. Business Institut otevírá jarní cyklus již 1. března](#)